Χαραλάμπους Αφροδίτη
Εκπαιδευτικός ΠΕ70, Msc
afroditicharalampous@gmail.com

Σκοπός αυτής της εργασίας…..

- να τονίσει τη πολυδιάσταση σημασία των προτιμήσεων των παιδιών για το παιχνίδι τοσό στην γνωστική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των ιδιών όσο και στη διαμόρφωση του εκάστοτε εκπαιδευτικού πλασίου,

Τι είναι παιχνίδι;

Υπάρχουν αρκετοί ορισμοί που περιγράφουν την έννοια του παιχνιδιού, ο καθένας αναδεικνύσει συγκεκριμένες διαστάσεις .

Όλοι η ερευνητική κοινότητα συμφωνεί ότι το παιχνίδι είναι ένα κοινωνικό και πολιτισμικό προϊόν, το οποίο μπορεί να γίνει κατανοητό κάθε φορά στο εκάστοτε πλαίσιο που μελετάτε και εκφράζει τις ιδιαιτερότητες της κοινωνίας που το δημιούργησε.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι…

Παιχνίδι είναι:

- η εργασία του παιδιού, μια δημιουργική εμπειρία, μια γέφυρα ανέμεσα στο κόσμο της φαντασίας και της πραγματικότητας.
- η οργνωμένη ή αυθόρμητη δραστηριότητα διασκέδασης και άμεσης απόλαυσης
- τρόπος επικοινωνίας και έκφρασης του εαυτού του
- πολιτισμικό προϊόν που μεταφέρει μηνύματα
- μια αναπτυξιακά κατάλληλη πρακτική που εξοπλίζει τα παιδιά με τα κατάλληλα εφόδια για να μπορούν να αναπτυχθούν και να επιβιώσουν στις δυναμικές και προκλητικές κοινωνίες του αύριο

Πρώιμη Παιδική Ηλικία….

- Είναι κρίσιμη περίοδος για το παιδί διότι τοποθετούνται τα θεμέλια για την ψυχική υγεία του.
- Το παιδί φοιτά στον Παιδικό σταθμό και στο Νηπιαγωγείο, τα πρώτα οργανωμένα περιβάλλοντα μάθησης που εντάσσεται το παιδί.
- Αναπτύσσονται οι γνωστικές, κοινωνικές και συναισθηματικές του δεξιότητες.

Διαδρομή του παιχνιδιού σε διαφορετικούς πολιτισμούς

- Περιορισμός του παιχνιδιού –μη αναγνώριση της αξίας του
- Αποδοχή του παιχνιδιού- χαμηλή επένδυση από τους ενήλικες
- Καλλιέργεια του παιχνιδιού και συμμετοχή του ενήλικα σε αυτό (αναγνώριση της αξίας του)

Κοινωνικό-πολιτισμική θεωρία του Vygotsky

- Σημαντικός εκπρόσωπος των θεωριών που εστιάζει στο πολιτισμικό πλαίσιο, ο Ρώσος ψυχολόγος Lev Vygotsky (1896-1934).
- Το παιχνίδι είναι η κατευθυντήρια δραστηριότητα της πρώτης παιδικής ηλικίας για την κατάκτηση των πολιτισμικών εργαλείων (π.χ γλώσσα).
- Το παιδί οικοδομεί τη γνώση μέσα από την ενεργό συμμετοχή και αλληλεπίδραση του με το περιβάλλον.
- Το παιδί μαθαίνει και αναπτύσσεται σε κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο με τη συμμετοχή «έμπειρων» μελών της κοινωνίας, φορείς πολιτισμικής κουλτούρας.

Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης (ΖΕΑ)

Η ΖΕΑ ορίζεται το φάσμα ανάμεσα σε αυτό που μπορεί να επιτύχει το παιδί μόνο του (το πραγματικό επίπεδο ανάπτυξης) και αυτό που μπορεί να επιτύχει με την καθοδήγηση και ενθάρρυνση ενός ενήλικα (εν δυνάμει επίπεδο ανάπτυξης) (Vygotsky, 1978/1997).

Ζώνη εγγύτερης δυνητικής ανάπτυξης: Μια κρίσιμη έννοια στη θεωρία του Vygotsky

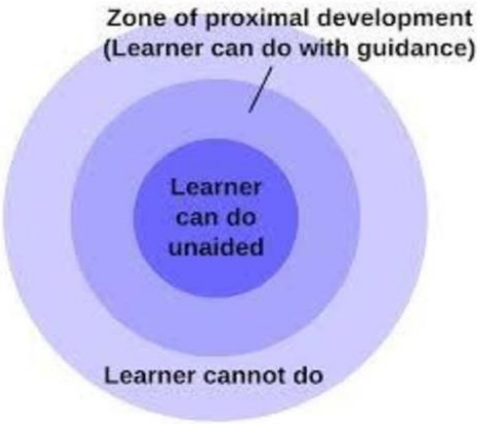

Κατηγοριοποίηση παιχνιδιού (Vygotsky)

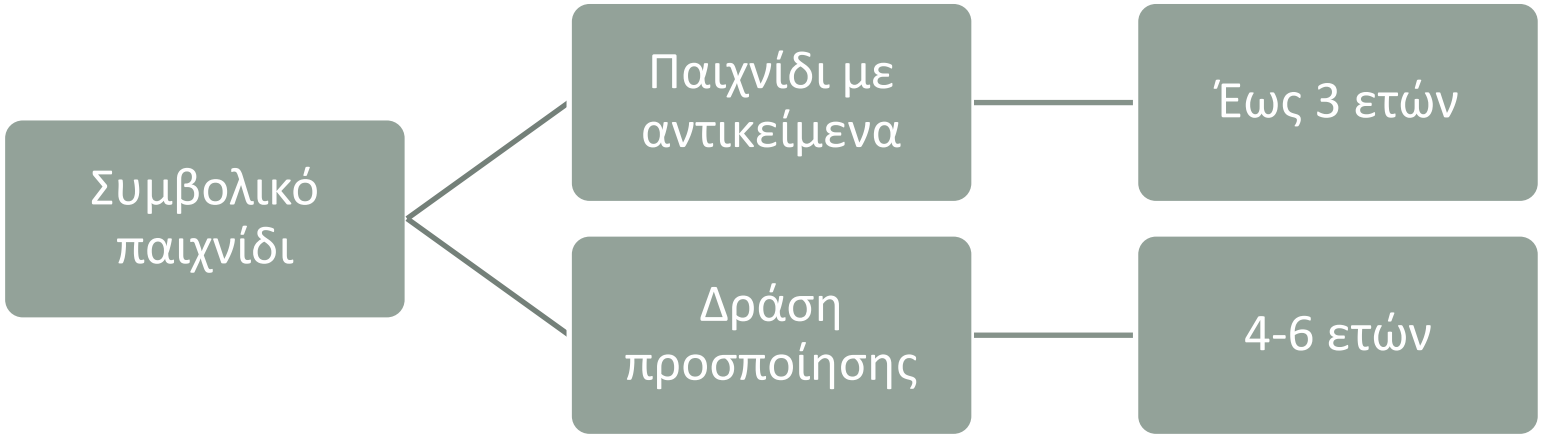

Κατηγοριοποίηση παιχνιδιού με βάση το βαθμό αλληλεπίδρασης

- Μοναχικό παιχνίδι
- Παιχνίδι παρατήρησης
- Παράλληλο παιχνίδι
- Συνειρμικό παιχνίδι
- Συνεργατικό παιχνίδι

Οφέλη του παιχνιδιού στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού

- Έκφραση και ρύθμιση των συναισθημάτων
- Δόμηση της ταυτότητας και της προσωπικότητας
- Ανάπτυξη ενσυναίσθησης και συναισθηματικής νοημοσύνης
- Κοινωνικοποίηση
- Μείωση εγωκεντρισμού
- Γνωστική ανάπτυξη
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης
- Επίλυση προβλημάτων
- Πολιτισμική ανάπτυξη
- Ένταξη του παιδιού στη κοινωνία
- Επεξεργασία πολλαπλών ταυτοτήτων

Ακούμε τη φωνή του παιδιού;

Είναι ένα εύλογο ερώτημα που καλούνται να απαντήσουν όλοι όσοι ασχολούνται με το παιδί:

- Ερευνητές
- Οικογένεια
- Εκπαιδευτική κοινότητα
- κοινωνία

Παλαιότερα……..έως σήμερα

Οι περισσότεροι ερευνητές προσεγγίζουν το παιδί και προσπαθούν να κατανοήσουν τη Παιδική ηλικία μέσα από τα «μάτια» του ενήλικα.

Όμως η Νέα Κοινωνιολογία της Παιδικής Ηλικίας αναγνωρίζει τα παιδιά ως ειδήμονες της ζωής τους για θέματα που αφορούν τον δικό τους κοινωνικό κόσμο.

‘Αλλωστε σύμφωνα με τη Σύμβαση Δικαιωμάτων του παιδιού (1989), το παιδί θεωρείτε «ενεργός πολίτης» με δικαίωμα να εκφράζει την άποψη του ελεύθερα.

Η ενεργητική συμμετοχή των παιδιών στην έρευνα επαναπροσδιορίζει το παραδοσιακο πλαίσιο έρευνας.

Οφέλη της ενεργητικής συμμετοχής του παιδιού στην ερευνητική διαδικασία

- Ενίσχυση της αυτοπεποίθησης
- Ενεργητική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων
- Κατανόηση του κόσμου του παιδιού

Απόψεις παιδιών για το παιχνίδι

- Τα παιδιά κατηγοριοποιούν τα παιχνίδια τους σε παιχνίδια-αντικείμενα και σε παιχνίδια-δραστηριότητες.
- Τα παιχνίδια –αντικείμενα έχουν περισσότερη προσωπική αξία και λιγότερο κοινωνική ή υλική.
- Το παιχνίδι-αντικείμενο κυριαρχεί στις προτιμήσεις των παιδιών σε σχέση με τα εκπαιδευτικά παιχνίδια.

Λαμβάνονται υπόψιν οι επιλογές των παιδιών από την εκπαιδευτική κοινότητα;

Οι εκπαιδευτικοί λειτουργούν αμήχανα ή αρνούνται να εντάξουν τις προτιμήσεις των παιδιών στο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Έρευνες επιβεβαιώνουν ότι ο ενθουσιασμός των παιδιών ως προς τα αγαπημένα τους παιχνίδια μπορεί να ενισχύσει τη διαδικασία της μάθησης.

Παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή παιχνιδιού

- Ηλικία
- Στερεότυπα φύλου
- Κοινωνική διάσταση
- Συναισθηματικός πλούτος
- Διαθέσιμος χώρος και χρόνος
- Χρωματική κωδικοποίηση
- Ψηφιακή τεχνολογία και ΜΜΕ

Παιχνίδι μεσο προώθησης πολιτισμού

- Το παιχνίδι θεωρείτε μεταφορέας μηνυμάτων του κοινωνικού πλαισίου διαμορφώνοντας την ταυτότητα του παιδιού.
- Τα πρώτα παιχνίδια του παιδιού έχουν φύλο και ακολουθούν τις στερεοτυπικές κατηγορίες φύλου.
- Τα παιχνίδια προωθούν στερεοτυπικές αντιλήψεις για τη θέση της γυναίκας και του άντρα στην κοινωνία.

Συμπέρασμα…..

Το παιχνίδι ως κοινωνικός και πολιτισμικός διαμεσολαβητής

- μεταφέρει μηνύματα με έμμεσο ή άμεσο τρόπο της κοινωνίας
- διευκολύνει τα παιδιά να κατασκευάσουν συνεχώς συμβολικές αναπαραστάσεις για τον κόσμο που τα περιβάλλει
- προωθεί την ταυτότητα του παιδιού
- διατηρεί και προωθεί τα ιδιαίτερα πολιτισμικά χαρακτηριστικά των παιδιών σε νέα περιβάλλοντα

Το παιχνίδι είναι άμεσα εξαρτώμενο από το κοινωνικό-πολιτισμικό πλαίσιο που κατασκευάζεται.

Οφείλουμε να αναζητήσουμε τις προτιμήσεις των παιδιών διότι …..

Βιβλιογραφία

- Brock, A., Dodds, S., Jarvis, P. & Olusoga, Y. (2016). *Παιδαγωγική του παιχνιδιού στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση (επιμ. Μ. Σακελλαρίου*). Αθήνα: Πεδίο.
- Clark, A., & Moss, P. (2001). *Listening to Young Children. The Mosaic approach*. London: National Children's Bureau and Joseph Rowntree Foundation.
- Clark, A. & Moss, P. (2010). *Ας ακούσουμε τα μικρά παιδιά. Η προσέγγιση του Μωσαϊκού*. Αθήνα: ΕΑΔΑΠ.
- Gestwicki, C. (2011). *Developmentally Appropriate Practice. Curriculum and Development in Early Education (4th ed.)*. United States of America: Wadsworth Cengage Learning publications.
- Hedges, H. (2015). Sophia's funds of knowledge: Theoretical and pedagogical insights, possibilities and dilemmas. *International Journal of Early Years Education, 23*, 83–96

- Lev. S. Vygotsky. Copyrighted. Σύνδεσμος.

http://www.azquotes.com/quote/690649 .
Πηγή:www.azquotes.com

- Vygotsky, L.S, (2016). Play and its role in the mental development of the child. *International Research in Early Childhood Education Vol. 7*, (No. 2), 62-76. Retrieved August 5, 2021 https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1138861.pdf
- Warner, L. (2008). “You’re It!”: Thoughts on Play and Learning in Schools. *Horace Summer*, *Vol. 24*(No. 2), 1-6. Retrieved August 5, 2021 https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ849821.pdf
- Σκουμπουρδή, Χ. (2015).Το παιχνίδι στη μαθηματική εκπαίδευση των παιδιών,*Ελληνικά Ακαδημαικά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα*, www.kallipos.gr, Αθήνα.